Օրագիրին սէնէլիք գըյմէթի բէշին օլարագ 200 ղրշ. օլուպ, պէհէր նիւսխէսի 40 ար բարայա սաթըլաճագ տըր:

Թաշրադարտան միւշթէրի եազըլմագ իսթէյէնլէր, սէնէլիք պէտէլինի իքի Օսմանլը լիրասը բէշին կէօնտէրմէլի, վէ եախօտ պարասըն ալըր ատամ կէօսթէրմէլի տիրլէր:

ՕՐԱԳԻՐ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Իլանաթըն սըրասը իւչ տէֆա իչին 2 ղրշ. իքինճի տէֆա իչին 1 ղրշ. վէ զիյատէ նէշր օլունաճագլարա բազարլըգ օլունաճագ տըր:

Մէքթուպ վէ սայըրէ Ֆըլճանճըլար եօգուշունտա Խուստուֆեան խանընըն իքինճի գաթընտա Նիւմրօ 4 Օդան Խօճասարեան իսմինէ կէօնտէրիլէճէք տիր:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ١٢٨٨ ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ ٢ — ՇԱԲԱԹ 13 ՄԱՐՏ 1871 — ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 25 ՄԱՐՏ — ԹԻՒ 400

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 13 ՄԱՐՏ

ԹԵԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

ԱՂԸՐ ՈՒՅՂՈՒՆՍՈՒԶԼՈՒԳԼԱՐ

Բարիզ 22 մարտ ախշամ սաաթ 1

Էօյլէնէ եագըն, ալըննըճի էյալէթին իքինճի պէօլիւկիւ սիլահլանմըշ, վէ գավիէն սէօյլէնտիկինէ կէօրէ սայըր պէօլիւկլէր տախի այնի հարէքէթտէ պուլունաճագլար տըր:

Պու կիւն ահալի Թարաֆընտան նըզամը ճիւմհուրիյէթէ մէնֆաաթըը պէօյլէ պիր կէօսթէրիշ վուգու պուլամագ տըր: Նըզամ թարաֆկիրի օլան քեաֆֆէյի ահալի մէզքիւր կէօսթէրիշէ իշթիրագ պուլունմայա տավէթ օլունմուշ տուր:

Բարիզին 16 մէյտանլարը Թարաֆընտան միւմզի օլարագ, ասգեարլարա եարըշմըըըն պիր Թահրիրաթ, գօմիթէ Թարաֆընտան նէշրը էմր օլունմուշ իսէ իսթալլարա գարշը բօլթիյալթօ իսէ:

Բարիզ 22 մարտ. ախշամ
(Պրուքսէլ Թարիքիյլէ)

Վանտօմ նամ մահէլ եըղըլընթը ամիրալ Սէսէ, մէւսայիս պիր կէօսթէրիշ իժրայը էյնատէ պիր, չօգ թիւֆէնկլէր պօշալթըլմաքլա պէօյլէ պիր գէթլիամ վուգու պուլմաքնա սէպէպ օլտու:

Ախշամըն սաաթ 4 ինտէ մէզքիւր Ժէնէրալ հէր Թարաֆտա մաղլուպ օլմուշ տուր:

Գավիէն պէյան օլունտուղունա նէզարէն, Ժէնէրալ Ֆիլիքս Բաֆաէլ գալէպէլիգտէն չըղնամարագ եօլմուշ տուր: Պունտան մաատէ սայըր բէք չօգ վէֆիյաթ վար տըր:

Բարիզ մէյտանլարը սայըր եէնի պէյաննամէլէր նէշր իթմիշլէր տիր:

Իշլէրին հալի զայէթ աղըր տըր:

Ֆլօրանս 22 մարտ.

Գամարա, քեֆալէթլէր նըզամնամէսինի 106 ա գարշը 185 գուրա իլէ գապուլ իթտի:

Գավիէն պէյան օլունտուղունա կէօրէ, Ֆօթիատէս պէյ Շարգ գաթօլիքլէրինէ տայիր պապը միւշքիւլաթը տիւզէլթմէք իչին Բօմայա կիտէճէք տիր:

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

ԲԱՐԻԶՏԷ ԱԼՄԱՆԵԱԼԸԼԱՐ

Ալաման ասքէրլէրին տախիլի Բարիզտէ կէօսթէրտիքլէրի հարէքէթլէր, հէման ուսուլ սուրէթտէ, էկէր քէնտիլէրին էյի տույղուլարընա միւնասիպ օլմամըշ իսէ, թալիմլէրի ճիհէթի իլէ զայէթ պէյէնիլիր սուրէթտէ իմիշ: Պու ճիւմլէ միւսաթէնայիյէթ նէվինտէն օլարագ պէյէնիլմէյէճէք պիր հալ վուգու պուլմուշ օլարագ, Տէյլի Նիուզ նամ ղազէթանըն մուխպիրի չէօյլէ նագլ ու պէյան իյլէր:

«Զաթէն Բարիզ ահալիսինին Սթրազպուրկ սանէմի (արձան) հազրընտա վագը օլան տույղուսունա տայիր չօգ տէֆա մալիւմաթ ալմըշըըըզ:

Ահալի, մէզքիւր սանէմ հազրընտա ֆէվքէլատէ պիր մուհապպէթ վէ րիայէթի պուլունտուղուտան, անը Ժանլար, չիչէքլէր վէ պայրագլարըլա թէզյին իյլէմիշ իտի, վէ նէ վագըթ Բրուսիալըլարըն Շանզ Էլիզէյէ կիրմէլէրինի իշիթտիլէր, Ֆրանսըզըն քեաֆֆէյի չէհառաթ վէ վէթանբէրվէրլիղի, մէզքիւր սանէմ եըղըլընաէ թաղտիս գըլմըշ իթտիգաթը իլէ հէր չէյտէն էվլէլ անը տիւշմէնէրէք պաշըրը սիեահ պիր էօրթիւ իլէ էօրթթիւլէր վէ օնտան սօնրա մէյտան մահալին էթրաֆընտա վագ օլունմուշ օլան Ֆրանսա չէհիրլէրինին սայըր քեաֆֆէյի սանէմլէրին պաշլարընը տախի այնի ուսուլ իւզրէ սիեահ էօրթիւլէր իլէ էօրթմիւշլէր:

Նաւէհան Ալմանեալըլարըն պիր մուզիգա պանտասը, Բրուսիալըլարըն 22 ինճի Թապուրունուն Թութմուշ օլտուղու Սթրազպուրկ սանէմինին Թապիթ իշիգ ինտէ պուլունան Լիլ սանէմի ալթընտա կէլէրէք վէ օրատա պահրիյէ նէզարէթի հուզուրունտա, պաշլատը վալս չալմայա վէ Բրուսիա Թապուրու ասքէրլէրի տախի մուզիգա իլէ պէրապէր օդուշարագ օյնարլար իտի:

Պունլար պէրպէրինին պէլինտէն Թութարագ կէրէյի կիպի պիր հօրա չէքէրլէր իտի, վէ նէ վագըթ պէօյլէ օյնամագտան եօրուլուր իտի, Բարիզին ատի գատըլարընտան իւչ եախօտ տէօրթ գատըն արագըլար իլէ պէրապէր օյնարլար վէ «Ըդըը «Ըդըը անլէրի գուճագլամըշ օլտուգլարը հալտէ, Ֆըրըօլըյը տէօնէրլէր վէ սէվինճլէրինտէն անլէր իլէ պիրլիքտէ եէքտիհան պաղըրըրլար իտի:

Մէրգումանըն Ֆրանսըզլըղա գարշը իճրա իթտիքլէրի հագարէթի իւզէրինէ օրատա պէյլիւրտէ պուլունան պիչարէ Ֆրանսըզլարըն հիսս իթտիքլէրի հըրս ու հիտաէթինին նէ տէրէճէտէ օլտուղունու քէչֆ իտէպիլիրսինիզ:

Մէկէրչի Բրուսիալըլարըն պիր Թապուրու Բլաս տը լա Գօնգօրտա կիտիպ Սթրազպուրկ սանէմի եանընտա Թրամպէթլէր իլէ հօրա չէքիպ օյնամադը իչին Մ. Թիէր Ալմանեալըլարըն Բարիզէ կիրմէլէրինէ րօյի րըզա կէօսթէրտի:

Պու օյնամագ եարըմ սաաթ տէվամ իթտիքտէն սօնրա իթմէտէն օսանըըմ, վէ հաթթա կէօրտիւքիւմ հալլէրտէն խօշլանմայարագ օրատան այրըլդըմ, ուզագլաշտըմ:

ՉԻՆՏԷ ՌՈՒՍԻԱԼԸԼԱՐ

Բէլ Մէլ կազէթին Սէն-Բէթէրսպուրղտագի մուխպիրի շու ախպարի հավատիսի պիլտիրիր:

Չին տօղլարը Թարաֆընտան Ուլիասութէյ նամ չէհրտէ վագը Բուսիա գօնսօլօսու հազրընտա իճրա օլունան հագարէթի միւտէյյէիւն, Չին հիւքիւմէթինին վարիտ պիր մէքթուպ, շու կիւնլէրտէ Սէն-Բէթէրսպուրկտա հէր քէսին աղզընտա կէզիյօր, տիւրլիւ տիւրլիւ սուրէթտէ հիքեայէ օլունմագտա, վէ զանն օլունտուղունա կէօրէ, մէզքիւր վագաա սէպէպինտէն Բուսիա վէ Չին հիւքիւմէթլէրի պէյնինտէ նէթիճէսի ֆէնա պիր միւշքիւլ զուհուր իտէճէք տիր:

Մէզքիւր զօրպալար Կաուկար, Գուլճա վէ Չուկուչագ չէհիրլէրինի եագմայա վէրտիքտէն սօնրա, Ուլիասութէյէ տօղրու իլէրիլէտիլէր, լաքին իշպու սօն չէհրին նաղըրը, անլէրին չէհիր իչէրինէ նիւֆուզ իթմէքտէն օտուղլարընտան խայֆէրի պուլունտուղուտէ, հիչ պիր կէօնա մուգավէմէթ իթմէքսիզ տայիր պիր Թարիք ՟Խիթթիխայ իյլէմիշ:

Չէհրին տիշարըընտա Ֆըրտօըայը չատըրլա օթուրմուշ պուլունան Մօնկօլլար անինտէ ֆիրար իթտիլէր, վէ Չինլի սէֆինէլէր տախի անլէրէ պագարագ, քէնտիլէրինի ֆիրար իթտիլէր:

Պունուն իւզէրինէ չէհրին հիւքիւմէթի, տէր հալ պիր գըթա իլան իտէրէք, հիչ պիր քիմսէնին չէհրի Թէրք իթմէսինի չէտիտէն էմր իյլէտի վէ Չինլիլէրին պիրի գաչմագ թէճրիւպէսինտէ պուլունարագ, գուլաղընտան պիր թէլ կէչիրիլտի վէ գօրգագ տէյու սօգագ սօգագ կէզտիրիլտի:

Բուսիա Թիւճճարլարը իսէ, մահալը մէզքիւրտէն մուհաֆազասը պօզուլմուշ կէօրէրէք, չէհրի Թէրք իթմէլէրինէ միւսաատէ օլունմասը իչին խարար իթտիլէր: Լաքին Բուսիա գօնսօլօսու քէնտի զէվճէսի վէ պալալը իլէ պիրլիքտէ գօնադընտա գալըպ, տըշարը չըգմատը:

Զօրպալար իսէ, Չինլիլէրին Թապիաթը ախշամ օլտուղույլա աֆիօն իչիպ քէյֆ օլմադ օլտուղունու պիլտիքլէրինտէն, այնի կիճէսի 7000 քիշի իլէ պիրլիքտէ չէհրը մէզքիւր իւզէրինէ հիւճում իթտիլէր:

Չէհրին վալիսի պունլարըն կէլտիքլէրինի տույտուղու պիրլէ, քէնտիսինի չէհիրտէն վէ չէվճէսի իսէ պաղըրըպ աղլայարագ չէհիրտէն տըշարը ֆիրար իթտի, վէ գօնսօլօս տախի ըըըթըլարընը պաղըրըպ տէվէլէրէ պինտիրէրէք, չէհրի Թէրք իթմէք իչին եօլա օլան հազըրլըղընը կէօրտի:

Լաքին գօնսօլօս կիճ գալմըշ իտի, չիւնքի զօրպալար էվվէլա չէհրին պիր գաչ Թարաֆըտան աթէշէ վէրմիշլէր վէ սօնրատան միւմքին օլտուղու գօնսօլօսըն հէյպէլէրինի կէօրէրէք, գօնաղընը տէօրթ Թարաֆտան գուշաթմըշլար, վէ իչէրտէ պուլունանլարը Թէսլիմ օլմայա տավէթ իթտիլէր:

Գօնսօլօս վէ մայէթինտէ պուլունան պիր Գօզագ ասքէրի պիր գաչ տէֆա զըյլըըըլըը վէ թիւֆէնքլէրի իլէ քէնտիլէրինի իւլիւմտէն մուհաֆազա իթտիլէր վէ զօրպալարըն էլլէրինտէ պուլունան սիլահլար իսէ պիր գաչ սաաթ էսկի ուսուլտէ չախմագ Թիւֆէնկլէրտէն իպարէթ պուլունմագտա իտի:

Նիհայէթ իւլ էմր գօնսօլօս վէ քէնտի մայէթի իքիսիյէ եարալանըպ քէնտի ֆամիլեալարը պիրլիքտէ օտուղու հալտէ գօնաղըն արգա գաբուսունտան ֆիրար իթտիլէր:

Չէհիր իսէ պու արա հէր Թարաֆտան եանմագտա իտի:

Միւմքինէյհ գօնսօլօս, պէրապէրինտէ պուլունանլար իլէ պիրլիքտէ իքի այ պիր տիւզլիւյէ պիր եօլճուլուգտան սօնրա, Բուսիայըն սինօր պաշընտա վագը Գիախթա նամ չէհրէ միւվասալէթ իյլէտիլէր. վէ շիմտի իսէ մահալը մէզքիւրտէ պուլունան խասթալարէտէ իգամէթ իտիպ Թապիպլէր էլինտէ պուլունմագտա տըրլար:

Բուսիա ղազէթալարը պու վուգուաթ իւզէրինէ բիւք ղազապ քէսիլէրէք, չէտիտ պահալար եազմագտա վէ Չին մէմալիքինին Շըմալի Ղարպ էյալէթլէրինի եապանի հալէրինտէ մէտէնի պիր հալէ իթթիհազ իթմէք վէ պէօյլէլիքլէ Բուսիա վէ Չին մէմլէքէթինտէ վագը օլան ախտութա վէ թիճճարըղըն իլէրլէմէսինին ֆիքրի պիր Թարիքի էլտէ իթմիշ օլմագ իչին, Բուսիա հիւքիւմէթինին Չինին մէրքէզինէ գատար ուզատըլմասընը հիւքիւմէթտէն մաթլուպ իթմէքտէ տիրլէր:

ՖՐԱՆՍԱ ԹԱԽԹԸ

Փիէն Բիւպլիք նամ ղազէթատա շու ախպարի ճիւմլէլէր օգունուր:

«Փօրտօտան իրսալ գըլընան մախսուսի մէքթուպլարըն մէալինտէն անլաշըլտըղընա նէզարէն, հիւքիւմէթաղալարը, քեաֆֆէսի հէմէֆքեար օլարագ, ճիւմհուրիյէթ հիւքիւմէթինին իպգասը իչին խաֆիէն սայ ու իգտամ իթմէքտէ տիրլէր:

Ֆրանսա Թախթընա սայըր պիր հիւքիւմտարըն գուռութ Թէսավվուրունա տայիր Թէվաթուրէն չըգան պուլան հավատիսլէր սահիհ օլամիյիրլէր, վէ պու էֆքեարտա պուլունան մէպուսլարըն սայըսը իսէ պիր գաչ քէչէյի թեծամուգ իթմէզ օլտուղունու գաթիէն պիլտիրիրիմ․ իմտի պուկէճա պիր թեսավվուրու պիւթիւն վիւքելալարա վէ եախոտ հիւքիւմէթը իճրաիյէ բէյինինէ համլ իթմէք մինասիպէթսիզ պիր իֆթիրա իթմէք տիր։

Թագվինաթ հագգընտա Մ․ Գրէմիօ Թարաֆընտան Մ․ Թիէրէ չու աթիտէքի պիր գըթա մէքթուպ եազըլմըշ տըր։

«Րէյիս էֆէնտի․

«Միւսալէհա աձտանըմըզ իմզինի վէրմէյէ ճեսարէթ օլունան չու մէքթուպուն չուրթնամէնին գապուլինէ, վէ էն կիւզէլ էյալէթլէրիմիզին զապթընը միւսաատէ իթմէք իճապ իտէր, անճագ մէմլէքէթի տուշմէնին էլինտէն գուրթարմագ սայ իտէլիմ։ Բըրագմայըլըմ Ֆրանսաեան չէքիլմէք իչին պէշ միլեար Ֆրանգ իսթէյիմ պիր միլեարընը, սէնէի հալըրատա վէ պաշգալարընը տախի խուղուպ պէչ կիւզէլ թէսպիթ իտէ պիւ սէնէ զարֆընտա թէէտիյէսինի թալէպ իթմէքտէ տիրլէր։

«Մէզքիւր պէշ միլեարը սէրիան տահէրին հըրս ու թամա տանըրգաարընա թէսլիմ իտէլիմ, կիթսինլէր վէ սէվկիւլիւ վէթանըմըզըն իգամէթ իթմէսինլէր։

«Իմտի պայէսատէ զիրը օլունան պէշ միլեարը իմդա վէ թէսլիյէ իտէրէք Ալզաս վէ Լօրէն էյալէթլէրինին Ֆրանսա թօփրագընտան օլտուղունու Ֆրանսըզլար աէլէ էյլէսւն (յաւիտեան) ունութմայալըմ։

«Նուիքի էյալէթին թէրքի խիւրամթօրըն զուն գապահաթը օլտուղունտան, ճիւմհուրիյէթ քէմալը ազամէթէ իրէրէտիլքէն, մուգապիլ օլարագ անլէրին ինթիգամընը ալաալիւճէք տիր։

«Ճիւմհուրիյէթ գուտրէթիսիզ կէօրէ, աղ պիր միտտէթ զարֆընտա կէրէք պիզէ վէ կէրէք չօճուգլարըմըզա թէէտիյէ օլունմագ իւզրէ վաթանա էօտիւնճ վէրէլիմ։ Իւլի սէնէլիք չալըշմագլըղըմըզ բէյտա իթտիկիմ ճիւզի սէրվէթիմիզին քէնտի հիտմէթ իսիզ պին Ֆրանգ թագտիմ իտէրիմ։

«Ղայրէթ իտէլիմ չէհիրլիկէր, սիզ քի պիզիմ իլէ արգա իթտիֆագ ճիւմհուրիյէթին պագը գալմասընը պանգա ճանա ու իգտամըն իթմէքտէսինիզ, պէյինինիզ իթթիֆագ իսիմ անալինին լէմանպէրվէրլիկին նէյէ միւքէֆաթէր, օլտուղունու կէօսթէրին․ պիր պայ աաձա կէչինին, էկէր Ֆրանսա խալքը գուրթուլալըմ»։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Նէզարէ սալթանաթը Սէնիյէտէ մուգիմ Ինկիլիզ սէֆիրի Մ․ Իլիօթ ճէնապլէրի Թարաֆընտան տունքի կիւն Ցիւք տը Ջուիցէրլանտ հազրէթլէրինէ պիր զիեաֆէթ քէշիտէ օլունուպ, Զաթը հազրէթի վէքիալէթպէնահի իլէ վիւքէլայի ֆիխամ հազարթընտան պազըլարը տախի զիաֆէթը մէզքիւրէտէ պուլունմուշլար տըր։

—Իսկի չէհիր դայրեգ ամըրըը տաախիլինտէ վաղը ին ճօնիւ գասապասը սաքինլէրինտէն Գաչար օղլու Ալի պիր միւտտէթտէն պէրու աղլընա խիֆֆէթ կէթիրէրէք, ըէվճէսի, մախտումի իլէ քէրիմէսի իւչինի պիրտէն գաթլ վէ իթլաֆ էյլէմէսի իւզէրինէ թարաֆը հիւքիւմէթտէն թէրքէսթ իլ․ մէրքէզը Լիվայէ իրսալ վէ թեսլիմ, վէ լէտ էլ ըստին-

թագ ֆիյլի մէզքիւրին ճինայէթ հալ իլէ քէնտիսինտէն սուտուր իթտիյի մէրքում Թարաֆընտան Մէճլիսի ճինայէթի Լիվասա Թաջրիսինէ իգրար օլունտուղու իշիտիլմիշ տիր։

Իխ–գամիւն–իւ

—Ցիւնքի Պասիրէթտէ պիրէ գաթինէ ճէվապ օլարագ չու ազիտէքի պէնտը կէօրիւլմիւշ տիր։

«կէչէն հաֆթաքի չէհիր մէքթուպումուզտա, Օրագիր ղազէթասընա խալիտանէ եազտըղըմըզ իւմթար վէ նասիհաթ իւզէրինէ, կէօյա ճէվապէ թասատտի էյլէյէրէք, պիր թագըմ խարիճի էղտաաէտ սէօզլէր սէօյլէմիշ վէ մէանէյի պիւթիւն պիւթիւն ումուրու մէզհէպիյէյէ ինթիգալ իթտիրէրէք, օլ պապտէ տաղընա մէազըլնա կէլէնի սէօյլէմիշ տիր։

«Շիմտի պիզ պունա նէ՞ տէյէլիմ, արթըգ պիզտէ անըն կիպի պիր թագըմ մալաանի իլէ՞ մի զաղէթամըզըն սիթունլարընը տօլտուրալըմ, պունուն էյիսի հիչ պիր կէօնա ճէվապէ պիլէ թէնէզզիւլ իթմէյէք տաչա էվլա տըր զէննէտէյիմ։

(Պունա, «քէմմէտիյին էյի եօքտէ անէնըա գօյ» տէրլէր։)

—Ալէյհինտէ Պէյօղլու ահալիսի Թարաֆընտան, Պէյօղլու գասապասընտէքի քէմալընտա գօյուն վէ սայիրէ քէսիլէրէք, կէրէք հավանա վէ կէրէք սըհհէթէ խալէլ մազարրաթը աէրէրար օլտուղունու միւշէյէտէն պիր խամխանըն իւզէրինէ, պու աէֆա Օտ մէյտանընտա պիր մահալը մախսուս թէտարիք իտիլէրէք, պու ճէհէթլէ գասապլարտան պըրնան ճիւզի ատէտէյի տախի, սայիրէի մէզքիւրէ սամըրզընա թէրք օլունաճագը, վէ էկէր պու նիզամա գարշը հարէքէթ պուլունան օլուր իսէ, ճէզային նագտիյէ վէրէճէքլէրի իշիտիլմիշ տիր։

—Ալը կիւնիւ Գահրիյէ մէքթէպինին Ջիւթիճանը իճրա օլունուպ, հէյէթն հէր պիր չակիրտին, քէնտի սընըֆընա կէօրէ իւմի պահրիյէտէ իքմալը վէ իքտամէթը միւշահէտէ օլունմուշ տուր։

Գունտան սօնրա Նաֆիա նազըրը տէվլէթլու րաշա հազրէթլէրի թարաֆընտան պիր նութգ իրատ օլունմուշ, վէ պատէհու իքի եւ դգատար մուալլիմ վէ չակիրտանըն եւզ պաշըրդաան պին պաշըրըղա գատար րիւթպէլէր վէրիլմիշ վէ ծ՝ ծնալէ կիւնէ գասար ֆիւնունը պահրիյէ տէքլիյաթընա մախսուս պազը սէֆինէ վէ Ֆըրգադլինէր Լօնտրա սէվգէտիլինէ սէվք իտիլէճէք տիր։

—Շէրքէթը Օսմանիյէ նամը իլէ վէ Հիւքիւմէթը Սէնիյէնին Թասահուպը թահթընտա պիր գումփանիա թէշքիլ իտիլէրէք, եալընըզ կէմի չէքմէյէ մախսուս օլաճագը րիվայէթ օլունմագտա տըր։

—Ֆէօթաշէա սանճագը Թարաֆլարընտա վագը Նէյր կէօղ գազասընտա, կէչէն ճիւմա կիւնի միւթէմատիէն իքի տէօրթ սաաթ եազանտ եաղմուրուն քէսրէթ վէ շիտտէթինտէն, գազայի մէզքիւրտէ ճէրէեան իտէն Նէհր ճօշարագ, էթրաֆտա պուլունան աֆիօն վէ հասալաթը վէ մահսուլաթը սայիրէ վէ մէղրուաթլարընը պասարէք, վէ Պազըքօյ, Համբիքօյ, վէ Այէնտա գարիէլէրինին մէզքիւր գասապասը ճաատէսինտէ պուլունան Ճէթիօն վէ Միւհ․քէմ—Գագըճըգ քէօփրիսի տախի էրգարագ խարապ օլուտուղու մահալլը մէզկիւր իւչարտընտան տըր։

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԼԷՐ

Բարիզ 23 մարտ․

Հալը հազըր կիւթիւքճէ ֆէնալաշմագտա տըր։

Ցիւնքի կիւն, ամիրալ Սէսէնին էօն պայագ օլմաղըլա, աայէլէ սաաթ զավալ պիր կէօսթէրիշ վուգու պուլտու խպէտ, հիչ պիր աքէմէթսի օլմայըպ պօշա չըգտը։

Ցէօրթ սաաթ գատար վանտօմ մէյտանընտա վէ Թիւյլըրի էթրաֆընտա չաթըշմալար վուգու պուլուպ խայլի մագթուլ վէ մէճրուհին վար տըր։

Հէր թարաֆտա աղըմ գօրգու հիւքիւմ իթմէքտէ տիր։

Ժէնէրալ Ցիւքրօ խտամ օլունմուշ տուր։

Փեւաֆֆէյի էմլագ սահիպլէրի վէրկի ալթընտա գօնուլմուշ տուրլար։

Իճրաաթ գօմիթէսի, հէչ պիր պօլճ թէէտիյէ օլունմայաճաղընը իլան իթմիշ տիր։

Պօրսա պօշանմըշ տըր։ Հէչ պիր ֆօնտօ բիաչասը եօգ տուր։

Գօնթ տը Պիզմարք Բարիզի տէֆաթէն թօբա թութմագ վէ զապթ իթմէք թէհտիտի իթմէքտէ տիր։

ԹԻՒՃՃԱՐԻՅԷ

Լիվէրբուլ 24 մարտ․

Օրլէան բամպագը 7 5/8

Սաթըշ 15.000 պալյա․

Ջարշը պայէթտէ սուքիւնտէ։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ԲՈՒԶԱՆԸ

ԽԱՀԱՄԸ ՕՍՄԱՆԻՒՅԷ

Մարտ 12 էն եւքաքէ	48–34
» » էն սօնրա	48–25
» » Մայըս գայմէսը	48–29
» 15 Աղուստոս սօնլարը	48–23
» » Ապրիլ 5	48–12
Սօսիյէթէ ժէնէրալ	9.27
Գրէտի »	11. 6
Շըմէնտըֆէր խիթիգրազը	83 1/2
Իսթիգրազ 1863	299
» 1865	309 1/2
» 1869	271

ԱԳՃԷ ՅԻՍԱԹԼԱՐԸ 12 ՄԱՐՏ

Ինկիլիզ լիրասը	109 38/40
Լուիճի	88 0/40
Բօլ	89 5/40
Գըրումը	51 20/40
Պէշլիք մէճիտիյէ ֆիէթի	1 14/40
Պէշլիք–ալթըն	105 10/40
Գազըր	115

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Երէկ Ընդհ․ ժողովը մեծագոյն մասամբ գումարեցաւ 'ի Ղալաթիա, Նախագահութեամբ Գեր․ Երեմիա սրբազանի (Ս․ Պատրիարքը չը կրնալ գալը խմացուցած էր յատուկ նամակաւ մը) և ատենապետութեամբ Վսեմ․ Օհան էֆէնտիի։

Ատենապետ էֆէնտի խնդրոյ կարգը չանցած՝ ժողովոյն միաբանութեան ընթացքին վրայ երեսփոխանաց կողմէն եղած գանգատներն յիշելով՝ ազատ սկզբանց վրայ ատենական կանոնի մը անհրաժեշտ պէտքը խմացուց և անբաւական գտնելով ցարդ եղած ծրագիրները խոստացաւ դալ նոյնն ծրագիր մը բերել․ յետոյ վերջնական կերպով յայտարարութիւն բրաւ թէ՝ մինչև ցարդ ժողովոյ մեծագոյն մասը խնդրոյ կարգին չեղիլ ուղած ատեն խնդը գլուխ ծռած էր աստր թէև հակառակ իր ուզմանը․ բայց ասկից վերջը, ըսաւ, եթէ ժողովոյն մեծագոյն մասն ալ չեղիլ ուզէ՝ հասատատակեա պոշած եմ

որ ես չը պիտի չեղիմ, և աստնկ պարագայ մը եթէ պատահի՝ ժողովին պիտի առաջարկեմ որ աւելի ներողամիտ ատենապետ մը գտնէ։

Ատենապետ էֆէնտիի այս յայտարարութիւնը գոհացուցիչ ազդեցութիւն մը բրաւ ժողովին վրայ, հետևապէս երեկուան ժողովը քիչ բացառութեամբ, ցարդ գումարուած ժողովներէն էն աւելի կանոնաւոր ընթացքն ունեցաւ։

Խնդրոյ կարգն էր 17, 18, և 19 Րդ․ Նիստերու ատենագրութեանց վաւերացումը, առաջինը պատրաստ էր միայն, որ մէկ քանի դիտողութիւններէ վերջը վաւերացաւ, իսկ միւսներնը պատրաստ չըլլալուն համար Երեսփոխանաց կողմէն եղած բողոքի դիտողութեանց դէմ ներողամտութիւն խնդրուեցաւ։

Ցնոյ նորընտիր Երեսփոխանք վաւերացան որք են․

Նիկոմիդիոյ նահանգ․

1 Գեր․ Խորէն Արքեպս․ Նար–Պէյ
2 » Խորէն վարդ․ փոխ․ Երուս․
3 » Հմայեակ վարդ․ Աճեմեան
4 Տ․ Յովհաննէս քահ․ Հիւնքեարպէյենտեան

Գուրուչեշմէ․

5 Մեծ․ Յարութ․ էֆ․ Պօյաճ․ Հաճ․
6 » Մկրտիչ » Մէզպ․ Նիկո․

Պոլսոյ Բոսֆորն․

7 Անդրանիկ պէյ Նշճեկեան Գալաթ
8 Յակոբ էֆէնտի Յորդիան․ »
9 Սարգիս » Աբրահ․ Խասգիւղ
10 Յարութ․ » Փափազ․ Լէյլէլի
11 Պետրոս » Մերամե․ Բերա
12 Գրիգոր » Սելլեան »
13 Յովհաննէս » Ճիլաճ․ Խա․ Ս․ Կ․
14 Յովհաննէս » Մարգ․ Խա․ Ս․ Խ․
15 Սերոբէ » Փափա․ » »

Ցնոյ վերաքննութեան խնդրոյն անցաւ ժողովը։

Խնդիրն այն էր թէ վերաքննութինը գործադրութեան մէջ Սահմանադրութենէ՞ սկսի թէ՝ վերաքննիչ յանձնաժողովին ծրագրէն։

Այս մասին երկար վիճաբանութիւններ եղան, և վերջապէս քուէի դրուեցաւ և երկու կարծիքնալ հաւասար քուէ վաստկեցան, բայց ատենապետ էֆէնտին քուէարկութեան արդիւնքը կասկածելի հրատարակելուն, այդ մասին ալ վիճաբանութիւնը դադրած որոշուելով՝ յաջորդ նիստին (Նոր կիւրակի յաջորդ ուրբաթ օրն) քուէի դրուիլ որոշուեցաւ և ատեանը գոցուեցաւ 'ի ժամ 10։

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՆ ԱԶԳԱՑ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Առաջին մարդը․ Մարդկան ցեղերն ու բարբառները կամ աշխարհիս հինգ մասանց մէջ խօսուած լեզուները։

․ ․ ․ Տէր․

Համառօտ խօսամանս՝ որ (Ջեռ. Ազնոյ Հին երկրագրութեան կամ հին կրօնից վրայ դրելոս) վերագիր տիտղոսները նիւթ բրի․ 'ի Ջենջ և պատուաւոր ընթերցող հասարակութենէն ներողութիւն կը խնդրեմ այն խոստմնազանցութեանս։

(1) Մեր մարդը՝ որուն Հնդամատեանը մարդկային գիտութեանց ու պատմական աւանդութեանց են ընտիրն ու հարազատն է․ ծննդոց գրքին մէջ այսպէս կուանէ աշխարհի ու մարդուն յինութեան ու մանկութեան պատմութիւնը։

---

(1) Պ․ Պ․ ընթերցողք գիտնան որ այն «պատմականք» փօրմ–ձ֊եր գերմանացին են նշանաւոր պատմագրին Ց․ հասարակեբէն կը ժողուին, և ոչ թէ մեր հեղինակութենէն։

Աստուած զտիեզերք 'ի վեց աւուր կ'ստեղծագործէ և արարչագործութեան վերջին օրը կ'ստեղծէ զմարդն-իր Արարչութեան գլուխ-գործոցը ։ Կուտայ անոր բանականութիւն մ'ու ինքնիրեն լեզու մը կամ բարբառ մը յօրինելու ընդարձակ կարողութիւնը ։ Առաջին կինն ու մարդն անարատ կստեղծէ Աստուած և դրախտին կը սահմանէ անոնց բնակատեղի ։ Հին նախածնողք օձէն խաբուելով կը պարտազանցեն իրենց Արարչին դէմ և կ'աքսորուին այն փափկութեան Եդեմէն ։ Նախածնողք իւրենց սերնդովք հանդերձ 'ի պատիժ յանցանաց՝ քրտամբ և վշտօք կեանք վարելու կը դատապարտին ։ Չար կիրքերը կը սկսին անոնց ու անոնց զաւակաց սրտին մէջ բունել ։ Կայէն նախանձու կրքով կուրցած՝ իր անմեղ հարազատին արդար արեամբ կոյս երկիրը կ'աղտէ ։ Ալ կ'սկսի ընկերական անզօրութիւնը վերջովիլ ։ Դէպ 'ի Արեւմուտք կը չուէ Կայէն՝ որդւովք հանդերձ ։

Հոն ձեռնագործութիւնն ու երաժշտութիւնը կը հնարէ ու նշանաւոր կ'ըլլայ, իսկ իր նախնի բնակութեան մէջ կը մնայ Սեթ և Սեթի ցեղն ու հովուական կեանք մը կը վարէ ։ Քիչ մ'ետքն Սեթի և Կայէնի ցեղերը կ'իրերախառնին ։ Վարուց ու բարուց ապականութիւնք կ'ընդհանրանայ ։ Կը ցասնու Աստուած, և այս անարիշտ սերունդներն աշխարհահեղձ ջրհեղեղով կը բնաջնջէ ։ Սեմ, Քամ, Յաբեթ որդւովքն հանդերձ կը փրկի Նոյ Տապանով ։ Տապանն ալ կը դադարի Արարատայ երկնաբերձ լերին վրայ ։ Հոն կ'սկսի երկրորդ անգամ մարդկութիւնն աճիլ ու բազմանալ ։ Այս սերունդն 'ի նշան նախազգուշութեան՝ տիտանական երկնաբերձ աշտարակն հիմնել կ'սկսի ։ Աստուած սոյն ձեռնարկած այս ամբարտաւան խորհուրդը 'ի դերև կը հանէ ։ Լեզուները կը խառնակէ ։ Երկպառակութիւնք կը բարձրացնէ իր եղջիւրն և փոխադարձ մարդկան միաբանութիւնք կը վտարուին ցանուցիր ընդ քաղաքս աշխարհի ։ Այն ժամանակ մարդիկ, աշխարհիս այլ և այլ գօտիներու տակ կը տարածին, և երկրի երեք ամենամեծ մասերուն մէջ կը բազմանան ։ Լեզուներու կերպակերպութիւնք՝ այլ և այլ ազգերու ու ժողովուրդներու կը բաժնեն զմարդկութիւն ։ Սեմայ ցեղն յ'Ասիա, Քամայ սերունդն յ'Եգիպտոս և յ'Ափրիկէ, Յաբեթինն ալ 'ի փոքր Ասիա և յ'Եւրոպա կը բազմանայ ու զարգանայ ։ Աշխարհի բնակեալ զանազանութիւնք հինգ ցեղի տակ կը սեռուի ։ Այս ցեղերն իրենց բարոյական, մտաւոր ու մարմնաւոր այլ և այլ յատկութեամբ իրարմէ տարբեր են ։ Առաջին ցեղը Կովկասեան է, որ ազատականութեան ու տրամաբանութեան վեհանձն ու անընկճելի հոգի մ'ունի ։ Այս ցեղն են Հնդկա-Գերմանական լեզուով ազգերն, Եւրոպացիք, (Լապոնացւոցմէ ու Ֆինլանտացւոցմէ զատ) Հին Ասիացիք, Հնդիկք և Հիւսիսային Ափրիկեցիք ։ Պատմութեան մէջ են նշանաւոր և առաջին ցեղն ասի բռնած է ։ Ինքզինքը զարգացնելու ու կրթելու ընձեռ կորով մ'ունի ։ Գեղեցիկ է դէմքով ու գոյնով, վայելչագիր է անդամներով ։ Երկրորդն է Մոնղոլեան ցեղը ։ Այս ցեղը հին և նոր աշխարհաց հիւսիսային բեւեռական գաւառներուն մէջ տարածուած ազգերն են ։ Չինք, Մոնղոլք, Անդրա-Գանգէսեան Հնդիկք, Եսքիմացիք, Ֆիննացիք, Լափոնք են ։ Մազերնին սեւ ու կոշ (չոր) է, քթերնին տափակ, աչքերնին ուղղաձև ու խոռոռնակի է և դեղինէն դորչի փոխուած գոյն մ'ունին ։ Երրորդն է Սև կամ Ատլանտեան ցեղը. այս ցեղին կը պատկանին միջին ու մասամբ Հարաւային Ափրիկէի բնակիչքը, Գաֆըրները, Հօթենթօթները, Ովկիանու կղզեաց բնակչաց մեծ մասը, Ափրիկեան ցեղի ժողովրդոց մորթը սեւ, ճակատը տափակ, շրթունքը բարձր ու փայլուն, քիթը կարճ ու ճնշեալ, մազը սև, խծուծ ու ցից, աչքը կլոր ու փայլուն, ակռաները զօրաւոր, երկայն և դէպ առաջ հակած են ։ Սեւերն ընդհանրապէս թափառական ու կոշտ ու կոպիտ կեանք մը կը վարեն. կրօնի և օրինաց մասին խիստ տգէտ են, բայց ամէնքն ալ աշխարհ կառավարող գերագոյն Աստուծոյ մը գաղափարն ունին ։ Չորրորդն է Մալէզեան ցեղը, որ Կովկասեան ու Եթովպեան ցեղերու խառնուրդէն յառաջ եկած է ։ Այս ցեղէն են Նոր-Հոլանտացի և Խաղաղական Ովկիանոսի կղզեցիք, որ սև, կամ դառըլ մազեր ունին և յօրինադոյն են ։

Հինգերորդն է Ամերիկեան ցեղը ։ Այս ալ Մոնղոլեան ու Կովկասեան ցեղերու իրերախառնութենէն յառաջ եկած է ։ Այս ցեղէն են Մեքսիքացիք, Պերուացիք, Ամերիկայի նախնական բնակչաց մնացորդը և այլն, որոնց մազերը բարակ և սիրկ և մորթ ու պղնձի գոյն մ'ունին ։

Ցեղերու այս զանազանութենէն շատ գիտնականներ եզրակացուցին թէ մարդկային ազգը մէկ մօրմէ ու հօրմէ յառաջ եկած չէ, ինչպէս 18 դարու իմաստասիրաց շատերը՝ Վօլթէր, տ'Ալամպէր, Ցիւմ, Ռուսօ և այլն, որոնց մարդկային ազգը ջոկ խումբ մը մարդիկներէ սերիլը՝ սուրբ գրոց պատմական հաւաստութիւնը կասկածելի ընելու համար, բայց Սանբլոնկ, Բըլուբօթ, Բոյֆէն (Անգղ. կարդինալ) ժահան ու ԱԷՆ-Քըլայրեան (Գաղ. գրագէտ) ուսումնականները հերքեցին ԺԹ. դարու իմաստասիրաց սոփեստական առարկութիւններն և հաստատեցին թէ մարդկային ցեղը մէկ նախահայրէ մը, մէկ Ադամէ մը յառաջ եկած է ։

Լեզուաց իմաստասէրները կը ջանան բազմաթիւ այսօրուան գաւառաբարբառները, որոնք 2000ի կը հասնին, որոշ լեզուաց ցեղերու վերածել, և միշտ զննելով ու քննելով կը ճգնին լեզուաց պատահական իրերանմանութենէն ապացուցանել թէ մի սկզբնական լեզու եղած է, և թէ այսօրուան իրարմէ զատուած խումբ խումբ ազգերն ու ժողովուրդներն, երբեմն իրարու ազգական են եղեր ։

Լեզուաց ներքին ու արտաքին կազմութիւններն ու համեմատութիւններն գիտնալու և անոնց իրարու մերձաւորութիւնը գտնելու համար, մեծ փոյթ ու հոգ տարած են Անգղիացւոց 'ի Կալկաթա և 'ի Լոնտրա կազմած Արևելեան ընկերութիւնները, Ալամանաց աշխարհին մէջ, 'ի Լայբցիկ, 'ի Պերլին, 'ի Վիէննա, 'ի Միւնիխ, Արևելեան և փարիզու Ասիական ընկերութիւնները ։

Մինչև ցարդ լեզուաց վրայ եղած քննութեանց արդիւնքն ահա ասոնք են ։

Կովկասեան ցեղին յատուկ են սա երեք լեզուները ։

Հնդկա-Գերմանական (Այսպէս կը կոչուի. վասն զի մէկ ծայրն 'ի Հնդկաստան, և միւս ծայրն 'ի Գերմանիա հասնելով մէջերը գտնուած ազգերն այս լեզուները կը գործածեն, բայց Գերմանիայէն ալ անդին՝ դէպ 'ի Հարաւ խօսուած լեզուներն ալ այս ցեղին կը պատկանին) ։ Բաց 'ի Հունգարացւոց Եսթօնացւոց, Բասքերուն և Ֆինացւոց խօսած լեզուներէն, բոլոր Եւրոպական լեզուներն Հնդկա-Գերմանական լեզուի ցեղին կը վերաբերին ։ Սեմական լեզուն, որուն ցեղէն են Արաբաց, Եբրայեցւոց, Ասորւոց, Քաղդէացւոց, Հաբէշներուն, Փիւնիկեցւոց, Կարթագենացւոց եւն լեզուները ։

Հիւսիս-Ափրիկեան լեզուն որ կը պարունակէ իր մէջ հին Եգիպտականը, Ղպտերէնը և Հիւսիսային Ափրիկէի հին բնակչաց մեծ մասին լեզուները ։

Ֆիննա-Թաթարական լեզուն, Ասիոյ, Եւրոպայի, Հիւսիսային Արևելեան կողմերը բնակող ազգաց Ֆիննացւոց, Հունգարացւոց, Եսթօնացւոց, Լափոնիացւոց, Թաթարաց, Օսմանցի Թուրքերուն, Կիրկիզներուն, Բաշխիրներուն, Մոնղոլաց, Ցօնկուզներուն, և Կամչաթկացւոց խօսած այլ և այլ լեզուները, Ֆիննա-Թաթարական լեզուի ցեղին կը պատկանին ։

Ասիոյ Հարաւ Արևելքի մէջ կը տիրէ Հնդկա-Չինական լեզուի ցեղը, որ միավանկ և առանց խոնարհման բառերով կազմուած է, Ճափոնի և Ասիոյ Արևելեան արշիպեղագոսին մէջ Կորէական Ճափոնական լեզուն կը տիրէ ։

Խաղաղական Ովկիանոսի կղզեաց մէջ Բօլինեզական-Մալէզեան լեզուին ցեղը կը տիրէ ։

Պղնձագոյն ցեղի լեզուներն որք 500ի կը հասնին, ասոնք ամէնքն ալ Ամերիկեան լեզուի ցեղերն են ։ Քննադատութեան հոգին մինչև Ափրիկէի անհամար բնակչաց լեզուաբարբառները քննած ու դասաւորած է, թէև երկրին ներսերն անծանօթ ըլլալուն համար՝ արդիւնքը չափաւոր է ։

Ամերիկայի Հիւսիսային կողմերը Կօալասկայի լեզուն տարածուած է, Բերինկէն մինչև Մարանհօն, Արևելեան եզերաց վրայ կը խօսուէր Բէրօ-Հէյսպու լեզուն ։

Հարաւային կողմերը Գուարանեան լեզուն, որ նշանաւոր է 20էն աւելի գաւառաբարբառներով ։ Պերուանիոյ մէջ՝ ուր քաղաքակրթութիւնը ծաղկած էր, Սպանիացւոց աշխարհակալութեան ատեն Մոյս բռնած լեզուն կը խօսուէր, որ Սպանիացւոց միջնորդական լեզու մ'էր ։

Հիւսիսային Ամերիկայի Հարաւային Արևմտեան վրայ ծաղկած էր Մեքսիկացւոց ճոխ լեզուն ։ Երկրին ներսի կողմը՝ վայրի ժողովրդոց խօսած լեզուներուն մէջ՝ նշանաւորապէս Նոսքէօնս կամ Սիօւ բռնածը, այս լեզուն կոկորդախօս ձայնաւորներով լի է ։ Այս լեզուն կը խօսին Միսսուրի և բարձր Միսիսիպի բնակիչքը, Օնթարիօ և երեք լճերուն շուրջը բնակող Մօհավքօի (Իրոքուաի) վեց դաշնակից ցեղերն ու Քանատայի Հուրոնները ։

Բոլոր Հիւսիսի ափանց վրայ Հուտսոնի ծոցախորշէն երկրէն մինչև դէպի մեծ լճերը տարածուած երկիրներուն մէջ կը խօսուի Ցըլընվէնիա կամ Ալգօն-կէն-Մոլիկա բազմաճիւղ լեզուն ։

Ափրիկէի Հիւսիսային կողմի Պէրպէրները, Ալթայի լերանցամէջերէն մինչև յանապատ Քանարեան և Ասորեան կղզեաց, Նեղոսի և կարմիր ծովու եզրաց բնակիչքը այլ և այլ օտար տարրերներով խառնուած լեզուներ կը խօսին, այս այլ և այլ լեզուաց ճիւղերուն նախնական բունը կը համարին Եգիպտա-Սեմական լեզուն, որ Կովկասեան ցեղի լեզուաց մի ճիւղն է ։

Կեդրոնական Ափրիկէի բուն սեւերուն լեզուներն՝ երեք գլխաւոր ցեղերու կը բաժնուին ։ Մօնտիկօ, զոր Կամպիայի, Սէնէկալի և Սիերա-Լէօնիոյ վայրենի ժողովուրդները կը խօսին ։

Ամինա լեզուն, զոր կը խօսին Բահր Ափանց (Գօղտ'օր) վրայ և երկրին ներսի կողմերը՝ Քանտրայէն աքսորեալ վայրենի սևերը, Խաղաղասէր Աքշանտիներն ու մերձակայ ուրիշ տէրութիւններ ։ Գօնկօ բռնած լեզուն, զոր կը խօսին, Լօանկօյի, Գօնկօյի, Անկօլայի և ուրիշ տէրութեանց գերեվաճառութեամբ վայթարած ժողովուրդները ։ Ափրիկէի Հարաւային կողմը Թըլսրաք ու կորին «Գաֆըրներուն» լեզուն կը տիրէ, որ հնչեղ, զօրաւոր, դաշնակաւոր և երկվանկ բառերով կազմուած գրեթէ ։ Գաֆըրներու ու Եւրոպացւոց բնակած Հրուանդանին մէջ (1) Հօթենթօթներուն և Բօշեօմաններուն լեզուները կը խօսուին ։

ԱՐՄԵՆԱԿ

---

6 մարտ 1871 յԱստափաղար ։

Մ. Խմբագիր

Աստափաղարէն գրուած անստորագիր նամակ մը կարդացինք պատուական Մանզումէի 1478 թւոյն մէջ, որ ձրի և անիրաւ զրպարտութիւններ կը պարունակէր գիւղաքաղաքիս կղերական դասուն անդամներէն ոմանց, և 'ի մասնաւորի քարոզչութեան պաշտօնով նոյն օրերը Աստափաղար գտնուող Արմաշու վանուց միաբաններէն Արժ. Խօլասեան Պօղոս վարդապետին դէմ ։

Պարսաւագրոյն հեղինակը որ զինքը (սուրբ ազատութեան ախոյեանին դրօշակիրն) կանուանէ, երանի թէ նախ ճշմարտութեան դրօշակիրն ըլլար, և փոխանակ աղայամոլութեամբ և անընտրողաբար մէկուն ձրի գովեստ և միւսին ձրի պարսաւ շռայլելու, կարող ըլլար ուղիղ դատել, և ընտրութիւն ընել գովութեան և պարսաւի արժանաւորաց մէջ ։

Մենք և մեզի հետ Ազգին յառաջդիմութեան ամէն փափաքողները անձնուէր ընկերութեան նպատակին, օգտին և ազգօգուտ գործողութիւններն չենք պարսաւեր, այլ յաւէտ զինքը իր բարենպատակ ձեռնարկութեանց մէջ քաջալերողներէն և իր յառաջութեան ցանկացողներն եմք, սակայն միթէ կղերական դասը նոյն ընկերութեան անդամոց ոմանց անպատեհ առաջարկութիւնները չկրնալ 'կատարելուն համար իրաւունք կրնա՞յ ունենալ մեր ուղղադատ Նամակագիրը (սեւագրեա և սեւասիրտ) անուանել զկղերականս եթէ զգեստի գոյնէն սրտի և ոգւոյ հանգամանք գուշակել իրաւացի և բանաւոր է. խրատ կուտանք բոլոր սեւ հագնող եկեղեցականաց և աշխարհականաց, արանց և կանանց, որ այսուհետև ճերմակ կամ կարմիր կամ ուրիշ գոյնով զգեստ հագնին, մեր պարսաւագէտ պարոնին խծբծական գուշակութիւններէն ազատ մնալու համար։

---

(1) Հօթենթօթները Հարաւային Ափրիկէի ամենատգեղ ժողովուրդներն են, իրենց ուռուցիկ այտերով, տափակ քթով, խոշոր ու թանձր շրթունքներով նշանաւոր են ։ Ասոնց կենաց վարի կողմը զարմանալի կերպով կ'աճի կ'մեծնայ, որ յատուկ է այս ցեղին, ընդհանրապէս աղտեղի ժողովուրդ մ'են ։ Այս ժողովրդեան մէկ քանի ցեղերը Բարեյուսոյ Հրուանդանին մէջ բնակող Եւրոպական գաղթականաց հպատակ և Միսիօնարաց ձեռօք բաւական քաղաքակրթուած են. միւս ցեղերը անկիրթ են ։

Հօթենթօթներուն լեզուն նշանաւոր է իր «Թը Թը Թէ Թէ» չփոթ փանկերովը, որ գրեթէ ամբողջ խօսքեր այս չփօթ ձայներու յօդաւորութեամբը կ'կազմեն ։ Կան որ համրանք մինչ մէկ երկու երեք կ'համրեն, անկէ անդին չեն կրնար համրել ։ Իրենց ամէն զգացմունքը, պէտքերը, ուզածնին բացատրել չեն կարող. զի այնչափ բառ չունին ։ Հօթենթօթաց բարբառն անհնչան ձայներու յօդաւորութիւն (բացօւա) մ'է քան լեզու ։

Հօթենթօթք Սևերուն (անշուշտ ոչ առհասարակ) և տեսակ մը կապիկներուն ընկեր օջիներ կուտեն ։

Կհարցունեմ. Պարոն Նամակագիր, թէոր լսածնուս նայելով, անձնուէր ընկերութեան մէկ երկու անդամոց ապօրինաւոր պահանջմանց համեմատ թատերական ներկայացումը եկեղեցւոյ բեմէն ժողովրդեան ծանուցուէր. թէ որ եկեղեցպանք թոյլ տային նոյն ծանուցագրերը եկեղեցւոյ դրան վրայ փակցունել, թէ որ քահանայք իրենք ալ ներկայ գտնուէին ներկայացման, [այն ատեն պարսաւանաց հակառակ գովեստներ պիտի շռայլէիր կղերին և քու կղերամոլ կոչած անձանցդ, այնպէս, չէ՞

Սակայն ո՞ւր տեսնուէր է, որ կղերը եկեղեցւոյ սրբավայրերէն ժողովուրդը 'ի թատրոն հրաւիրէ. ո՞ւր տեսնուէր է որ եկեղեցականք թատերական խաղերու ներկայ գտնուէր են։ Մեր սուրբ ազատութեան և զրպարտութեան դրօշակիրը կը խնդրեմք որ օրինակ մը ցոյց տայ անոնց, ապա թէ ոչ մենք մատնանիշ կցուցնեմք իրեն Պօլիս, ուր վերը գրուածներէն և ոչ մին կը տեսնուի։

Ո՛չ ո՛չ մի վախնար, սուտերամոլ Նամակագիր, կղերը թատերական ներկայացմանց վրայ ոչ զայրացած է և ոչ զանի հարած, այլ մանաւանդ խանդաղատած անոր վրայ, և թէոր ուղիղ տեսութեամբ նկատած ըլլայիր, զայն խրախուսած ու քաջալերած է իւր միջամուխ եղած ասպարէզին մէջ, որուն դժբաղդաբար դուք անդամ չըլլալով 'ի հեռուստ կը նկատէք, և հետևաբար ընդ ազօտ. բայց որովհետև քու հոգւոյդ փրկութեան փափուկ պաշտօնն ալ ստանձնած է նա իւր վրայ, ուստի ինչ որ աստուածընդդէմ, եկեղեցւոյ պատւոյն հակառակ և դայթակղական կը տեսնէ քու վրադ, քու ընթացիցդ մէջ, քու զբօսանացդ ամեն խաղերուդ մէջ, կը փութայ ամեն արատներէ սրբել զանոնք և զքեզ քու արարմանցդ մէջ ամէն կերպով ընտիր կացուցանել առաջի Աստուծոյ։

Այս է ահա կղերին բուն ոգին և պարտքը, որուն դուն ադիտաբար չի կրնալով խելամուտ ըլլալ, հակաքրիստոնէական ոգւով կը հայհոյես զանոնք և անոնց այս բարի ոգին ճիզվիթութիւն կանուանես կանչնիս։

Մեր Պ. Նամակագիրը իր սև զըրպարտութիւնները Պօլսոյ վարդապետին վրայ ալ թափել ուզեր է, որպէս թէ նա Ադափազարու կղերին ձեռքը կոյր գործիք մը եղեր է թատերական նորակառոյց շէնքը տապալելու, ատենաբանութեան մէջ ազգօգուտ ներկայացումները դատապարտելով։

Հա՛ս Պ. Նամակագիրը կամ խօսք չհասկցող կամ չարամիտ և կամ եկեղեցի գալով քարոզ մտիկ ընելու սովորութիւն չունեցող մէկն է ըսելու է, որովհետև յիշեալ վարդապետը Անձնուէր ընկերութեան ներկայացուցած ողբերգութեան համար ոչ միայն նոյն ընկերութեան անդամոց հետ խորհրդակցած, ոչ միայն բանիւ և ուրիշ միջոցներով իրենց նպաստած, այլ և՛ ինչպէս աստուածախօս քարոզչի մը անհրաժեշտ պարտք է՝ գիւղի մը կամ՛ քաղաքի մը մէջ նորութիւն մը մտած ատեն, անոր բարի և վատթար կողմերը միանգամայն ժողովրդեան հասկցունել, եկեղեցւոյ մէջ ալ այնպիսի անմեղ ներկայացումները օգտակար ցուցուցած է, մէկդի առնելով միայն անհամեստ պալօները տեսարանները եայլն, որոնք հաւատացելոց հոգւոյն մեծ վնաս կը հասցունեն։

Իսկ Ս. Ծննդեան օրերուն մէջ, ժողովուրդը ապաշխարութեան և հաղորդութեան խորհրդոց միջոցաւ շնորհաց և սրբութեան վիճակի վերածուած ըլլալով, հոգևոր քարոզչի մը ասկէց աւելի պատշաճ և կարևոր պարտք մը կրնա՞յ ըլլալ, որ Ս. Ծննդեան հետևեալ կիւրակէները հաւատացեալները զգուշացունէ այլ ևս չմեղանչել, և իրենց նոյն սրբութեան վիճակն յարատև պահել, որ միայն կը յաջողի մեղաց առիթներէ զգուշանալով, որք են մեր մարմինը և աշխարհ իւր գայթակղեցուցիչ մարդիկներովը ու տեղերովը։

Կարծեմ Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ տրուած քարոզի մը և անհամեստ պալօներու մէջ եղած այս բնական յարաբերութեան մեր Նամակագիրն ալ քաջ վերահասու կըլլար, թէ որ մեզի պէս նոյն աւուր քարոզին ներկայ գտնուելու բարեհաճութիւնն ունենար։

Կը վերջացընեմք խօսքերնիս, կարևորութիւն չտալով միւս խօսքերուն, որոնց ինչ աստիճանի անընտրող միտաց ծնունդ ըլլալը ընթերցողք կարելի է նկատած են։

Կը խնդրեմք, Մ. Խմբագիր, որ 'ի սէր ճշմարտութեան ներկայս հրատարակել բարեհաճիք Ձեր պատուական թերթին մէջ իբրև ցրումն զրախօսութեանց պարսաւագիր Նամակին։

* * *

ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ի գլխաւորանի Հայկ. ընկերութեան
Սամաթիոյ

1871 Մարտ 15 շաբաթ գիշեր ճիշդ ժամ 3
Ե. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ

ԽՕՍՔ ԱՐՏԱՍԱՆԵԱԼ
Պ. Յ. ՊՕՆՃՈՒԿԵԱՆԷ

ՇԻՐԻՄՔ
ԵՐԿՈՒՑ ՍԻՐԵԼԵԱՑ
ՀԱՆԴԻՍ ԱԶԳԱՅԻՆ
[illegible] 'ի մի արար և 'ի մի պատկեր.
ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ Պ. Յ. ՊՕՆՃՈՒԿԵԱՆԻ

ԵՐԵՔ ՏԱՍՆԱՊԵՏՔ
Կատակերգութիւն 'ի մի արար.
ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ
Պ. Յ. Ս. ԻԲԼԻԿՃԵԱՆԻ

ՀՈՎԻՒ ԵՒ ՀՈՎՈՒՀԻ
ՊԻՏԻ ԵՐԳԵՆ
ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԵՒ Պ. Ն. ՆԱԶԸՃԵԱՆ

ԿՐԱՄԲԱՄԲՈՒԼԻ
ՊԻՏԻ ԵՐԳԷ Պ. Խ. ՉԱՆԵԱՆԵԱՆ

Տոմսակի գինն է կէս արծաթ մէճիտ. կը ծախուի Հայկ. գլխաւորանին մէջ, և Շուկան Մահմուտ բաշային գլուխը թօհաֆճի ճանիկ աղային խանութը։

11 մարտ 1871 Սամաթիա
'ի Դիմաց Տնօրէնութեան Հայկ.
ընկերութեան.
Մ. Ալլահճեան.

ՎԻՆՍԱՆ ԳԱՍԱՊԵԱՆ

ՄԱՂԱԶԱՍԸ.

Հէմ օլունան Պահճէ—գաբու Գարաօղլանէնսի գարշըսընտա վագը նումերօ 7 էճզաճը մաղազասընտա (ՀԻԼԼԷՄԻՋ) մէվճուտ իճին, հէր նէվի ալա ճընս խալիս պալըգ եաղլարը հէչ վէ օգգա իլէ պուլունտուղու կիպի, սայըր հէր նէվի թազէ խալիս էճզալար ֆիւրուխթ օլունուր; Քէզալիք Պօրտօ շուրուպլարը չիգօլաթալար, շրուպ, լիգէօր, վէ սայիրէ թազէ վէ գօգուլու եաղլար (բարֆիւմըրի) Էվրօբա վէ Ալմանեա մաալէն սուլարը. Քէզալիք Զիթլի սույունուն տախի իսթանպօլ թարաֆընտա ասըլ տէբօզիթօսու միւմաիլէյհ Վ. ԳԱՍԱՊԵԱՆՏԱ պուլունմագլա, խոթէք իւէն րաղպէթլու միւշթէրիլէր թազէ վէ էհվէն ֆիաթլա պուլաճագլարը իլան օլունուր։

Իմտի կէրէք պուլունաքի էճզաճըլարա, վէ կէրէք թաշրալարտա պուլունան էսնաֆլարա գըյմ իլէ վէ հաքքըր էճզալար խալիս օլարագ սաթըլ օլունմագտա տըր։ (Պու պապտէ էճզաճըլարըն միւշթէրիլէրի տախի հէքիմէ վէ էճզաճըյա պէհանէ պուլմայարագ, պիր թագըմ գալպ վէ էսկի էճզալարտան գուրթուլարագ, շիֆաբէդիր օլարագ հէր քէսին մէմնուն օլաճագը աշքեար տըր։)

ՎԻՆՍԱՆ ԳԱՍԱՊԵԱՆ

ԷՃԶԱ ՄԱՂԱԶԱՍԸ ՊԱՀՃԷ-ԳԱՊՈՒ Ն° 7

ԻԼԱՆԱԹ

Լրագրոյս տպարանը՝ Նուռուզեան խան թիւ 4—5՝ տէրութեան տպագրական օրինաց համաձայն, հայերէն տառերով, գիրք, տետրակ, յայտարարութիւն, նամակ, քուէնտակ, տոմսակ, անդորրագիր, հարսանեաց և ննջեցելոց հրաւէր եւայլն. աժան գնով և մաքուր կերպով տպագրելու պատրաստ ըլլալուն, հրաւէր կը կարդանք ամեն անոնց՝ որոնք տպագրութեան պէտք ունին։

Պու տէֆա Սըլմանեատանըն կէլմիշ օլան Ցօգթօր Նշան Ալյաղճեանըն, կօսկա ճատտէսինտէ կէլիրկէն Թուրունուխլիտէխսալինտէ 37 նումերօ իլէ մուրագգամ, էճզաճը Գաբրիէլ աղանըն տիւքեանընտա հաֆթատա պիր կիւն եանի բազար իրթէսի կիւնլէրի սաաթ 6 տան 10ա գատար հազըր պուլունաճաղը խասսէթէն իլան օլունուր։

ԴԻՒԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

Կը ծախուի 'ի գրատան Փարիզու Ակոբեան խան թիւ 13։

Գին 1 Ֆրանկ քառթօնի վրայ առնըւած, կէս Ֆրանկ պարզ թերթ (առանց քառթօնի)։

ՔԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԵԳԱՐԱՆ
ԵՂԱՆԱԿ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՎԵՑ ԴԱՍՈՎ ՈՒՍԱՆԵԼԻ

Տպուած ու ծախուած տեղն է Գործարան Զարդարեան, կ. Պօլիս Սուլթան Համամ թիւ 12—14. Գինը ամէն տեղ 10 բարայ է։ Դպրոցաց համար և հարիւրաւոր առնողին զեղջով կը տրուի։

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
Ի ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՆ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
ԵՒ
ԱՆՏԻ Ի Կ. ՊՕԼԻՍ

151 երեսէ բաղկացեալ տասն և մէկ ոտնեայ ոտանաւոր աշխատասիրութիւն մի է. սոյն գիրք ով որ ձեռքն ունենայ՝ Հայաստանի մէկ մէկ մասին մէջ զուարճալի կերպիւ ճանապարհորդութիւն կընէ, և հայրենասիրաց զգացմամբ կը բերկրի և զուարճանայ։ Վասն զի պիտի տեսնայ նորա մէջ Պաթումայ, Փօթայ, [illegible]րանայ. Քութայիսու, Գօրիի, Տփղիսայ, Երևանայ քաղաքաց գիրք և կացութիւնք, և մերազնեայ բնակչաց բարք և սովորութիւնք. ինչպէս նաև Մայր աթոռոյ ընդարձակ տեղագրութիւն, և նոյն կողմերանց, դեռ՝ և գիւղօրէից սովորագրութիւնք ևն։

Կը ծախուի Պօլսոյ ամեն Հայ գրավաճառաց քով գին 6 ղրշ։

ՄՈՒՀԻՄՄ ԻԼԱՆ
ԽԱՆԿԸՆ ԻԶԻՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ
« ՆՕՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ »
ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԵԱՍԸ

Պու կիւնքի թէքմիլ սէրմայէսի (անուանական)	Լրյ. ինկ.	5·000·000
ԵԱՆԻ	Լրյ. ինկ.	
Ասըլ սէրմայէ		2·000·000
Շիմտիյէտէք քեարտան արթըրըլմըշ		2·838·119
Պու կիւնքի մէվճուտ սէրմայէսի		4·838·119
Գումփանեանըն սէնէլիք իրատը		800·000

Իշ պու գումփանեայ 1809 տա, եանի պունտան 61 սէնէ էվվէլ թէշքիլ օլունմուշ օլուպ, վէ քէնտի սէրմայէսինտէն մաատա քեարտան արթըրըլըը պէօյլէ մէպլաղ իլէ տիւնեանըն էն պէօյիւք շիրքէթլէրինին սըրասընա կէչմիշ տիր։

Կէրէք էհալինին քէնտի մաղազասընտա վէ կէրէք Սթամպօլ վէ Կալաթա կէօմրիւքլէրինտէ պուլունան մալլէրի, վէ կէրէք էվ, մաղազա վէ էմլաքէ սայիրէ վէ էշեա, քէօյլէրտէ վէ եախօտ շէհիր իչինտէ, սիկուրթա իթմէք իչին իլան իտէր։

Սիկուրթա թուլթմագ խուսուսլէր Գալաթատա Գէօրգ պէյ խանընտա Նօ. 9, մէզքիւր գումփանեա թարաֆընտան գումբէթը քեամիլէսի պուլունան աճէնթի Մ. «Ռուֆֆըր Բ. Սուանսօն» վէ եախօտ Իսթանպօլտա Շէրիֆ բաշա խանընտա Համբարձում աղա Յովսէփեանա միւրաճաաթ լիւտֆէտմէլէրի։

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻԱԶ ՎԷ ՄԻՒԷԼԼԻՖ
ՕՀԱՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ ԹԱՊԽԱՆԷՍԻՆՏԷ
ՆՈՒՌՈՒԶԵԱՆ ԽԱՆ Ն. 4—5